

Empiezo a **leer** y **escribir** en mi **lengua**

Jutúdamĩ ga **ójaimi** gin **ñioki**

Tepehuano del Norte • Ódami

Créditos a la presente edición

Coordinación académica

Sara Elena Mendoza Ortega
Elisa Vivas Zúñiga
Vera Pallán Figueroa

Compilación y adaptación de contenidos en lengua ódami (tepehuano del Norte)

Eusebio Nolasco Serrano
Sandra Ercilia Nolasco Bustillos
Mariana Rivas Valencia

Asesoría a la adaptación en lengua ódami (tepehuano del Norte)

María Elena Ibáñez Bravo

Revisión a la adaptación en lengua ódami (tepehuano del Norte)

Liv Kony Vergara Romaní

Coordinación gráfica y cuidado de la edición

Greta Sánchez Muñoz
Adriana Barraza Hernández

Supervisión editorial

Marlik Mariaud Ricárdez

Revisión editorial

Marisol Ruiz Monter
José Agustín Escamilla Viveros
Marlik Mariaud Ricárdez

Diseño

Jorge Guillermo Aguilar Picasso

Diagramación

Margarita Pizarro Ortega
Ricardo Pérez Rovira

Ilustración de portada

Israel Ramírez Sánchez

Ilustración de interiores

Manuel Alejandro Villalobos González

Empiezo a leer y escribir en mi lengua. Ódami (tepehuano del Norte). MIBES 1. Libro de lecturas. D. R. 2011 ©Instituto Nacional para la Educación de los Adultos, INEA. Francisco Márquez 160, Col. Condesa, México, D.F., C.P. 06140.

Esta obra es propiedad intelectual de sus autores, y los derechos de publicación han sido legalmente transferidos al INEA. Prohibida su reproducción parcial o total por cualquier medio, sin autorización escrita de su legítimo titular de derechos.

ISBN *Modelo Educación para la Vida y el Trabajo*. Obra completa: 970-23-0274-9

ISBN *MEVyT Indígena Bilingüe con Español como Segunda Lengua*: 970-23-0500-4

ISBN *Empiezo a leer y escribir en mi lengua.* Ódami (tepehuano del Norte). MIBES 1.

Libro de lecturas: 978-607-710-087-4

Impreso en México

Indixi

Tiigidharra	4
Áxikarrui ñioki	5
Kurrarradi go González	6
Go mabídhí daní go dīdī'birhi	7
Babíki iibhídharrakamī	8
Yátagi jatági	10
Go gīi kayúxi	12
Kañiirru sosoigadi Rodrigo	14
San Piidhurru	15
Xudhuu jutúdamī kīkíba go oidhigi	16
Go gídhi bhágai kīakīrri	17
Go xiborhiki preesana	18
Kīrhiodami Manírra daní go faina	19
Rhiokodami Katariiña	20
Go kóyi babíkiana	21
Kīrhiodami Poorhitu daní go <i>sirena</i>	22
Ixdukatai daibusa go Marrilla	23
Ī'chidhiarra	24

Tiigidharra

Ídhĩ'rrĩ gĩ líbruga nĩidhiarraga muyi chumaaxi ídhi abhana kĩikitugi go jataduindhiaga, jutúdamĩ ga ójaimi ain ñioki ódamikĩdĩ.

Ídhi líbru gĩ bapaidhi xi xooma ga maati nĩidhiana aapi danĩ ójaga aapi jĩĩgi gĩ niokikĩdĩ, ga jatágia aapi bĩĩxi ixtumaaxi ágai go ójixikamĩ, maatia aapi ĩjá ódami ixanxi támi líbruana darráka. Tĩgia aapi ĩ'chidhiarra ñioki, yátagi ñioki, idhikĩdĩ maati tĩgĩcho aapi múyi naana maaxi, ídhi líbru gĩ duuyi aapi gĩ bĩtárri tĩgichoka.

Ĭjá ga nĩnĩidhiĩni go ójixikamĩ múyi naana maaxi maatia aagaixi, Ĭjá sĩĩrhi mus nĩnĩidhiĩni go ójixi, ĩmaatĩpĩxi xi Xudhuu nĩĩjada aapi go líbru gĩ jatagidhiainĩ múyi naana maaxi chumaaxi? Maatii tĩĩga ixtumaaxi gĩ ágidhi go líbru. Nĩnĩ'rraka aanĩ xi jojoidhiana aapi ídhi ójixikamĩ.

Áxikarrui ñioki

Jimó Kĩrhi ga dhibíyi jomó
kiiyĩrri, oidhiakamĩ daaxi jomó
daikarra bai go Kĩrhi daibana
daidhi go Kĩrhi ga ágidhi aanĩ
kiidhigana jimia ñaaga kia ga
jixdhamuda, saidhi takúku kiidhĩrĩ
jútai kíkíba daidhi go tatákuku bhiithabi
banámudĩ daidhi xa ĩ', daibusa daidhi ágidhi
soigakamĩ sĩirhikĩdĩ tataixorhiga gĩ sosoiga
tatákuku naato bhiithabi gin banámui.

Jatagidhi: Eusebio Nolasco Serrano

Kurrarradi go González

Mĩ'ka potreroana tĩigidhikamĩ oidhigi oyópaithada
tĩtĩ'baixi bhaibixtaama dan gooka rĩ'rhi árhi,
ga tĩtĩ'bai go roña danĩ gĩ ĩ'xithoixi. Xii jĩkiamokathada
kia daidhi jĩbákokathada daidhi naayi mĩĩ gáyĩ bákĩ
ĩĩbhĩgi, baidhi iimĩrraitĩda jĩmó lĩlĩ okĩxi biakamĩ
Jutúdamĩ jomó juumigi danĩ maako masada Jutúdamĩ
bhañimorrathada ĩ'gai, Jĩĩgi dagĩthu go lĩlĩ okĩxi daidhi
go daayi mo kuusai, mo mĩĩyi, go jaa árhi bĩĩxi kuu
boopoi daidhi go lĩlĩ okĩxi naato mĩĩyi tuukugadi.
Jótoma Bhĩ'ka a mĩ'ka Ranchumedhana duaidhidhamuda
daidhi go memériko a mĩ'ka Reirhiamaku jóto saidhi
mĩ'ka duaidhidhana. Go lĩlĩ okĩxi káxi mai
pĩxthuiyi daidhi mo jugídha, ojógadi
sĩĩrhikĩdĩ soigĩ ĩrhĩ.

Jatagidhi: Eusebio Nolasco Serrano

Go mabídhi danĩ go dīdī'birhi

Oidhiatīda jomó jimídha jomó mabídhi dan jomó
dīdī'birhi sīrhikīdī gĩ joigīdaithada aipaku.

Gĩ jīmápi daidhi jíji ga paxárhimuda go dīdī'birhi
jimīithada jomó booyīrri daidhi go mabídhi go jīmī'rri, ga
jatágimi i'gai, mai matī'giana tīi jomó rīrhí g'irhi daidhigo
mabídhi ágidhi go dīdī'birhi tīi júga kīiga gīi go rīrhí g'irhi

—bhua xo kaajaxogoba— bhai Aidhi bhódīrī

buusakadai jomó kīirhi mumuabīkīdamī
suimarhi, bañígi go baañongato daidhi káxi
musai tīrrónaimi mumuijidhiaixi go kīīkīixi go dīdī'birhi danĩ
go mabídhi kuuga boopoi daidhi go g'irhi chodhantuigi
jīmīja Jīmádī go kīirhi mumuabīkīdamī.

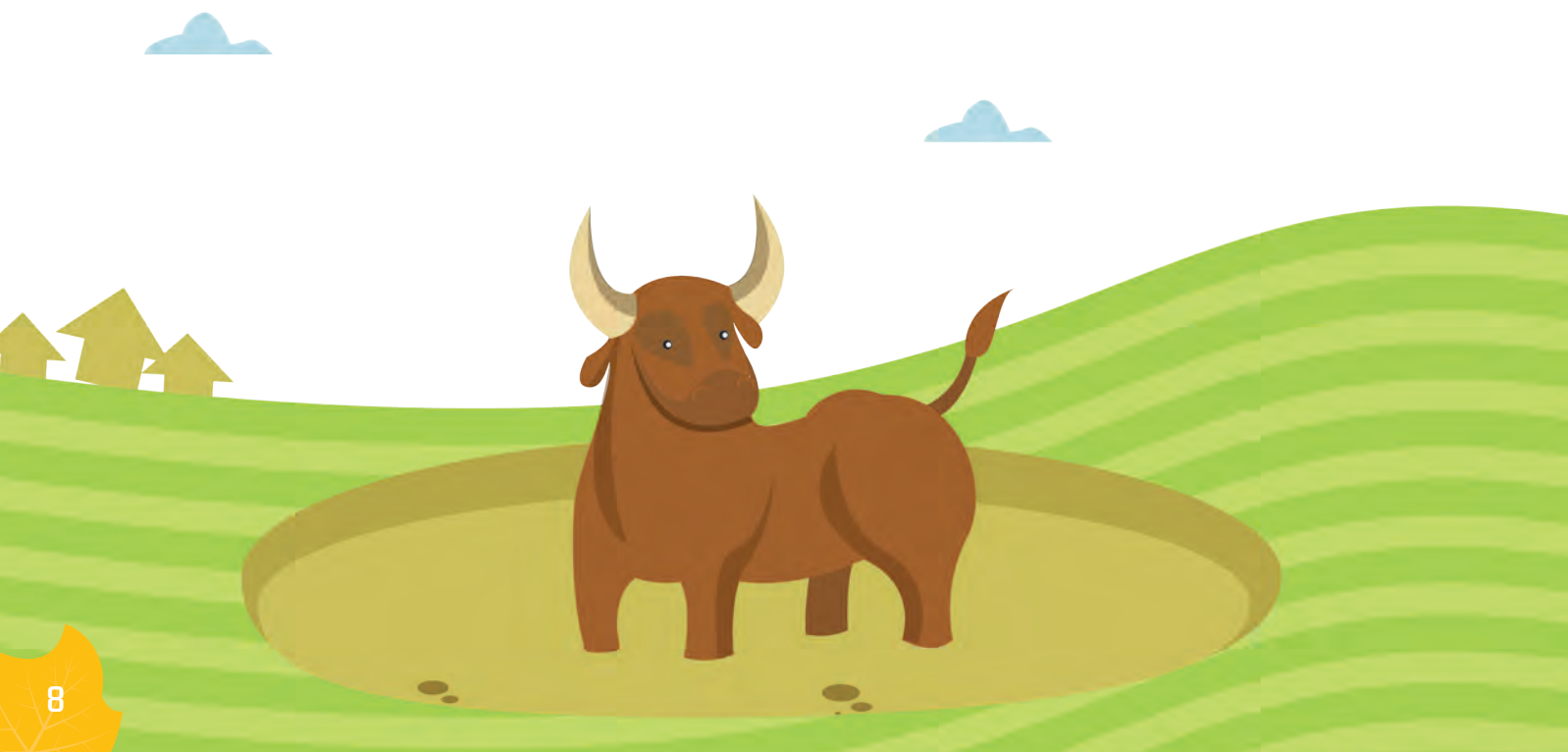
Jatagidhi: Antonio García Molina

Jumpadhaiñi: Eusebio Nolazco Serrano

Babíki iĩbhídharrakamĩ

Mĩ'ka Babúrhiana dákatĩda jĩmó babíki gĩ'dukamĩ kamo
 joiñĩdanbadana go básoi go babíkiana, gĩ'du saiyi jĩmó jimídha
 iimĩrraitĩda gin dada arhíd hukatadaĩ daidhi nuukadatadaĩ
 tataixorhiga, saidhi toodiaondu jĩ'mĩ jĩmó gĩ'dukamĩ tuurru
 jimi i'gai daidhi ga kuajimi básoi kuajimi básoi kamo
 xighiamaaxi go básoi mos tiĩdogi go tuurru káxi baamioma baa
 daidhi káxi mo duupimi i'gai go tuurru buusai i'rhídhi abhaidhĩrĩ
 baamioma bapaiñisorra i'gai baamioma tuukabiaku jĩ'mĩ
 taatarradĩ kídú, kídú joiñi go tuurru baamioma tuuka
 jimi daidhi jótoma Jii gin dada daidhi ágidhi soigakamĩ
 go tuurru, dhibia soigakamĩ go bhĩ'kathai jĩmó tiĩrrómidhi,
 daichurhi daidhi ágadĩan gia daidhi bapainxorra, bapainxorra
 muidhukataĩ daidhi go tuurru baamĩ tuuka jimi daidhi káxi
 siĩrhikidĩ tuuka jimi suakai tuurru, gĩ'gĩrĩ suakai baamioma
 joiñi i'gai baamioma tuuka jimi, jimi tukabiako jimi
 tuukugadĩ káxi mus káxi módĩ kiidhigana dāja daidhi

joiñi módĩ dhi suakai, suakai, suakai gin dada niidhixi
 iipĩ, soigajamĩ tuurru daibana Jii mai niijada irhĩdhi
 no bia go tĩrrómidhi, gin dada mĩĩ basonadĩrĩrĩ kĩĩkĩa
 daidhi niidhi musa káxi módĩ maaxi, suakai lĩ`chikĩdĩ
 káxi mo tuuka duiyi módĩ, ágadĩ kiidhigana gúka
 kia kídú, kídú mo tuuka duiyi daidhi gookĩĩrĩ
 go tĩrrómidhi gamo baakimi gamo tuuka duiyi,
 soigĩ duiyi go tuurru gamo bábi irrana, soigĩ irhĩ
 gin dada daidhi mo daibuna Jii.

Jatagidhi: Eusebio Nolasco Serrano

Yátagi jatági

Oidhiatĩda jomó jimídha jomó mabídhi saidhĩrĩ gĩ' kaigithada daidhi jótosa aagaichada jomó ñioki jĩ'mĩ oidhágĩrrĩ mĩkáxi xáko oobhakatĩda Jĩ'mĩ kaigi daidhi go mabídhi duuyi jomó jĩmpadharra jĩmádĩ bĩixi go kĩĩkĩixi oidhigana oobhakamĩ upuaduka go kuarhi, tooxi, tukúrrai, suimarhi, arhíburhi, tókobi nuuyi, uupai, bhobhókoxi, tútupa, totóñi danĩ bĩixi kĩĩkĩixi oidhigana oidhiakamĩ. Potĩiyi go mabídhi aanĩ jótosaiña jomó namĩ'kami ñioki go kaigi xanxi oobha amĩ'ka Mĩkáxi oidhigana

tígítho aanĩ xi jimia jomó jótoxikamĩ. Pojaidha go tooxi aanĩ pĩrhídhi xi jimia go suimarhi i'gai sũĩrhikidĩ mĩĩrhidha jótoma ipámĩ dhibia ogó.

Pojaidha go tukárrĩ chooo go suimarhi chooo go suimarhi chooo, xíya oidhága mumuabĩkĩdamĩ xibhú yaarrantada ogó.

Pojaidha go tókobi, kīgádu xi jimia bákagi chooo pojaidha go nuuyi maichaba tĩĩkabi nĩĩ'yĩ go bákagi.

Bĩĩxi go kĩĩkĩxi pojaidha jimia ogó go muurhi ogó gia bia kabámĩ kobójamĩ gĩ jógĩ mai ixthuidha go mumuabĩkĩdamĩ iĩĩ pojaidha bĩĩxi go kĩĩkĩxi kīgádua, bĩĩkatai soĩna atĩ'mĩ, jĩmapidha atĩ'mĩ múyi tumíxi daidhi gĩ'pi bhiithutuda.

Nĩ'yapa múyi masáda daidhi go muurhi mai dĩdĩ'baithada ipámĩ daidhi ipámĩ gĩmu jĩmápi daidhi bĩĩxi kĩĩkĩxi pojaidha go muurhi sũĩrhikidĩ Parĩ'ga maichaba oboiga. Daidhi go muurhi saagidhi básoi maatĩkatada káxi gĩĩ gĩĩkaxi daidhi pojaidha xi apumui musĩ gin parrĩnĩda maichana jimia ñiaga aanĩ.

Jatagidhi: Eusebio Nolasco Serrano

Go gĩĩ kayúxi

Oidhiatĩda jomó g'ĩrhi, saidhi nuukada jomó sientu
xixíbatu Daidhi kamĩ áyi jomó kĩĩrhi sũĩrhikĩdĩ kayúxigamĩ daidhi
sápidaithada jomó xibátu saidhi sũĩrhikĩdĩ iĩnamukatada
bhaabhadhi daidhi go g'ĩrhi mai pĩrhĩdhi, ágidhi saidhi maithĩrĩ
ĩ'gai sosoigadĩ go xixíbatu, sosoigadĩ jomó Kĩĩrhi saidhi tóbhĩ
ĩ'gai saidhi nuukadana.

Go g'ĩrhi sũĩrhikĩdĩ duadhimukathadai go Kĩĩrhi gĩ'dukatadai.
Go kayúxi ágidhi, xi maithi gin gagárhidha aapi jomó xibátu gĩ
boopoidha aanĩ par chĩ'ki, go gĩrhi baamĩ duaidhimu kuu mĩĩ
saadaja go xixíbatu daidhi go kayúxi jótoma áyi daidhi soobhi
daidhi jomó tĩjóbhana kuu jĩmádĩ kuu go gĩrhi, kuuparrana
dárrai gĩgĩrĩ jojódaĩ saidhi mai buusaina go gĩrhi tomarhi
go xixíbatu aidhi xudhuu káxi koosojada go gĩrhi sonuana
go xixíbatu. Go kayúxi mua gooka xixíbatu daidhi jomó gĩĩ
jáyĩrĩ jídoi xiadhiku kabuimu xooma ga juu xibátu tuukugadĩ.
Tĩbĩ'kĩdioma bubaithu go xixíbatu iĩpĩga go bĩpĩgikamĩ daidhi
go tootoajamĩ, tutúkukamĩ danĩ go pipintugamĩ, go gĩrhi tĩĩ

jódai daama xixíbatu jojogidhĩ daidhi daayi aidhi xi go kayúxi
 káxi taxkoba Jii chobana daidhi bubáyí go xixíbatu, iipīga
 go tootoajamĩ danĩ go bīpīgikamĩ aidhi xudhuu buba go
 pipintugamĩ go gīrhi saagidhi buusai iīñitugixi jomó pintugamĩ
 jógí aidhi xi go kayúxi tīi káxi mīkáxi mīraithada go gīrhi kayúxi
 káxi maix ixtui aimuda go gīrhi.

Jatagidhi: María Soledad Bustillos Peña

Jumpadhaiñi: Eusebio Nolasco Serrano

Kañiirru sosoigadi Rodrigo

Go kīrhiodami Rodrigo gĩ bídhi já kañiirru bīxkīrri kukúpa
ĩ'gai jomó Tijuana buudhīrri dāja go gídhi xanxi Tīīgīdhi
go gídhi xiiñugamĩ go kīrhi bīxi jurúnuko iimīrraiñi daidhi
kukúpa gĩ sosoiga kañiirru bai podúka mai jĩ'ki jiiimĩna. Jomó
tasa jīkiamoko jĩ'karhidhi daidhi káxi mai jiipukatada taama
Kañiirru, xiadhiku kuupa agaithada daidhi mai tīi daidhi Jii ga
gaagamuda jomó tasa mo mĩ' jurunu daidhi tīi mīkáxi. Káxi
tukárri maayi ĩ'gai saidhi mai jiipukata tīpĩ
kubárramĩ kañiirru go Kīrhi sīrhikidĩ soigĩ
ĩrhĩ daidhi Jii agidhamuda jooñigadi. Aidhi
amidhīrri go Kīrhi kokosĩ miadi ixaku
kukúpa go kañiirru.

Jatagidhi: Francisco Arroyos Rodríguez

Jumpadhaiñi: Eusebio Nolasco Serrano

San Piidhurru

Kaithi go ódami mĩ'ka Nabógandĩrĩ oidhiamĩ saidhi káxi áyi múyi juumigi xi oidhakatadai jomó Kĩĩrhi tĩĩgidhikamĩ Xiidhurro sĩĩrhikĩdĩ xóma oobhakatĩda Jĩmádĩ maamarradĩ, jatabuayixi dĩdĩ'jona mamádatai dhuuxi, bai bĩĩ kĩgana go ĩ'xi. Xudhu go Piidhurru mai mamákaiĩ sĩĩrhikĩdĩ soimaaxikamĩ bapañigidhaiĩ jun. Sĩĩrhi lĩlĩ maamarradĩ Sosoporramĩ. Daidhi Aidhi amidhĩrĩ bĩĩxi juumigi ga mamádaiĩ daidhi a mĩ'ka kaika jumigikĩdĩ múyi kuada yoobai; juunui, bhaabi, xíxarro, aabaxi danĩ bopósorhi Aidhi amidhĩrĩ bĩĩxi go ódami ga baiyi go bagĩmi bhaibixtaama dan taama go maayo masádĩrĩ bai podúka kĩgana ga ĩ'xi.

Jatagidhi: Francisco Arroyos Rodríguez
Jumpadhaiĩ: Eusebio Nolasco Serrano

Xudhuu jutúdamĩ kikíba go oidhigi

Jatagĩi go ódami xi tukamĩrri go oidhigi xĩ yarrĩichada Sĩirhi dĩbĩrraikĩdĩ duñĩxkatadai daidhi bĩxkĩrri yárrĩĩni. Modú gĩ jĩmápi go Dhiuxi danĩ go Dhiaborra daidhi kĩ tĩgitho ga jatagĩi daidhi jomó daayi go dĩbĩrrai daidhi go jĩmĩ dai go jojódai, podúka kĩĩga kabági go oidhigi.

Ígai gookadukatai mai upua maaxikamĩ tĩgichokana, jomó poĩrhidhiĩni soi taatatudamuda go ódami daidhi go jĩmĩ soikĩdamĩ go ódami. Daidhi iĩpĩ ga jatagĩi daidhi boopua á bĩĩxi xikórhi go oidhigi daidhi ixanxi maithiaga soikĩdamĩ aaga go ódami daidhi xanxi jĩkigua go Mĩĩrhidhiaga a mĩ'ka tukápi oobhaja aagaichada. Go Dhiaborra sĩĩrhikĩdĩ kabámĩi mĩĩ daidhi jótoma iibhimu daidhiaayi xibátu, baakaxi takú Kĩlhdhiaga. Daidhi go dhiosai kídúka mĩraithada i'gai pĩrhidhithi xi ga maithi dhi podúka ga maithia go dhiosai go mĩlhdhagai

Daidhi go Dhiaborra mai júpai go kĩĩkĩxi úkasadĩ daidhi pudú bii.

Jatagidh: Eusebio Nolasco Serrano

Go gídhi bhágai kīakīrrĩ

Jatágaiñi go ódami kīkīrhiodhami xi amĩ Babúrhiana oobhaga
jímó Jódai ipīamaaxkamĩ go bhágai jímó gídhana, aidhi kīrrĩ
bīixi go ódami, go gidhi bhágai kīakīrrĩ ágañi ogó daidhi
poīrhidhiñi ogóbai xi go jódai biakatadai go jódai
buamakamĩ daidhi gĩn jímápi ogó bai chĩ'ki
atībĩ'rhi daidhi jíji ga taapanamuda
go jódai daidhi tīi xi bīi mai biakatadai go
jódai buamakamĩ daidhi podúka
go jódai káxi mai dāja amĩ “go gidhi
bhágai kīakīrrĩ”, podúka
tīigidhikamĩ bii ogó.

Jatagidhi: Dolores Herrera Navarrete

Jumpadhaiñi: Eusebio Nolasco Serrano

Go xiborhiki preesana

Go Babúrhiána dája jímó árhi *rancho* Tĩĩgidhi go
“jĩmpaidhiarra amĩ dána” tábhui dája go *presa*
Babúrhiandĩrri gĩ’du ogó palĩ’pi xaako gĩ baigai go
suudagi xaakĩdĩkĩdhĩ gĩ toidha go ĩxíkami Xĩ’kadĩ mai
ě’kagai go suudagi daidhi káxi daibusa chĩ’ki juumigi
daibusa jímó xiborhiki amĩ preesana jímó kóyi bání
ĩ’gai gĩ’dukamĩ suudagi buixpaku bání ĩ’gai dhi
toodiandukai duumárhi bii go
suudagi.

Jatagidhi: Mariana Rivas Valencia
Jumpadhaiñi: Eusebio Nolasco
Serrano

Kirhiodami Manírra danĩ go faina

Jimó jimìdhagai kirhiodami Manírra ga duiyi jímó faina bitárrĩ íxídhaga juunui i'gai baiyi múyi ódami i'gai biakatadai nabaithi, mua tatákuku, ga duiyi *albóndigas* daidhi bhiiyi ogó ga ísádamĩ juunui.

Daidhi podúka bĩxi ódami bagían tádaga daidhi ga játabuadamĩ, ga yĩyiñi nabaithi, bĩxkatai naayi, ga jatágaiñi, asĩiñi bĩxi go ódami amĩ kugaidhiaja go faenana.

Jatagidhi: Mario Herrera Zúñiga

Jumpadhaiñi: Eusebio Nolasco Serrano

Rhiokodami Katariiña

Rhiokodami katariiña oobhaga jímó ranchoana tñigidhikamĩ
“Aguajeana” i’gai bia jímó báki júkui i’rhipikamĩ danĩ Taleeta
kidi iĩnapidhi tojákamĩ lamina i’gai oobhaga jímádĩ sosoigadi,
tatákuku, gógoxi, mimíxithu, i’gai bñixi juumigi ga isaiñi juunui,

bhaabi *chayote*, *tomate*
kókorhi dhi Jñigi ga yoobaiñi
i’gai. Kátoma bñi mai
dhidhíbidhiñi maamarradi
danĩ jujúrhidhi, daidhi
duudatai bapaidhiñi
go maamarradi
katudu modú ga
oidhakatĩdai i’gai.

Mai pñrhidhiñi i’gai, Kaithiñi
xi xĩ’kadi mukia gámudirri
bíya bakidhĩrri daidhi podúka
i’gi oobhaga go rhiokodami.

Jatagidhi: Catalina Quiñones
Carrillo

Jumpadhaiñi: Eusebio Nolasco
Serrano

Go kóyi babíkiana

Kaithiñi go ódami xi Babúrhiana dákati da jímó babíki xaako oidhakatidai jímó kóyi gĩdukamĩ daidhi kaithiñi go ódami xi bĩixi go kĩĩkĩixi xaakidi daama ijiopoiñi káxi mai bubakĩĩni daamaidhĩrĩ dhi go ódami xaakidi sosoigathi kĩĩkĩixi káxi mai tĩtĩ'gañi ixdukatai duuña, karhioga káxi mai bĩigimithida sosoigadi xi go kóyi kuayithada, aidhi bĩxkatai gĩn jĩmpagi go ódami daidhi jĩji jĩmádĩ maatĩkamĩ, Káxi túdu maaka i'gai duaidhigamĩ ódami tuidhadhi daidhi podúka daibuna jimia go kóyi daidhi bhodĩrĩ daibusa chĩ'ki tásai dhi káxi mai thiiputadai go kóyi.

Aidhi kĩrĩ go kóyi daibuna Jii, kaithi go ódami xi xĩbi amĩ Miñórhiana oobhaga i'gai.

Jatagidhi: Dolores Herrera Navarrete
Jumpadhaiñi: Eusebio Nolasco Serrano

Kĩrhiodami Poorhitu danĩ go *sirena*

Ñiokidhi kĩrhiodami Poorhitu kaithi ĩ'gai xi pĩduiyi, chĩ'ki juumigi xi debusai ixtumaaxi amĩ' xaako oidha ĩ'gai.

Jĩmó jurúnuko jimĩithada ĩ'gai amĩ'ka akiana xaakĩdi miadĩ dāja xaako oobhaga ĩ'gai ídhi akiana oidhága jĩmó suudagi tuukabikamĩ xaako ĩ'gai bĩxkĩrĩ gĩ bēitĩbaiñi aidhi kĩrĩ jurúnuko jimĩithada ĩ'gai gĩ bēitĩbaithada go akiana daidhi todiandúkai tĩĩ ĩ'gai jĩmó ooki kĩ chodhikamĩ dákātĩda amĩ' suudagiana tuukabikamĩ gidhirĩ gĩ gaxúbaitĩ kuupadĩ tĩbĩ'dukamĩ biakatĩ, úkasadĩ bótopa bhagidi dhi mai ĩ'gai xi jomó sireenakatĩda ĩ'gai ooki káxi tĩbĩ'pi kĩĩkatĩda ĩ'gai daibuna matiantadatĩ go *sirena* daidhi jótoma baa amĩ suudagiana tuukabikamĩ daidhi káxi mai buusai. Kĩrhiodami kaithi xi káxi mai tĩĩ ĩ'gai dhi aidhi bhĩrĩ káxi mai gĩ bēitĩbaiñi daama akiana duaidhimu ĩ'gai palĩ' pi xĩbi káxi mai jojoidhi.

Jatagidhi: Hipólito Herrera Navarrete

Jumpadhaiñi: Eusebio Nolasco Serrano

Ixdukatai daibusa go Marrilla

Káxi tibi'pi píduiyi baidhi oidhiatida jomó ooki ódami tīigidhikamĩ Marriya i'gai mai jī'gidhaithida go tuutúxibarhigamĩ.

Jomó tasī'rrī oidhiatida jomó jīmpadharra daidhi go ooki soi maaxi tuigamĩ ágidhi go Marrilla, giimi gī taatana aanī gī booja daidhi mai pīrhídhi go ooki bhaamu.

Nī'yapa go masada daidhi áyi aidhi xi go Marrilla marráta aagaichada.

Go rīrhí xīīñi abhána gīi jomó soithuigamĩ ódami.

Gookiīrrī baidhiaja Eskuelana go gī'rhi kī'ga maayi go ojarragai. Gookiīrrī Jii gámu gī'gīrrī bábhakiana daidhi tīi jomó ooki sīirhikidī soithuigamĩ tukúrramĩ bai ga taanīithada tumíxi go gīrhi urhíxi chí'ki daidhi poduka sooyi Marriya i'gai dī'dī.

Jatagidhi: Sofía Nolzco

Jumpadhaiñi: Eusebio Nolzco Serrano

Ĭ'chidhiarra

Tojákamĩ ĩpĩamaaxi jĩmó paperhi
Bĩgĩkamĩ maithĩrĩ yooxigai
Sĩsĩxidhaga dhi kókorhi maithĩrĩ ĩ'gai.

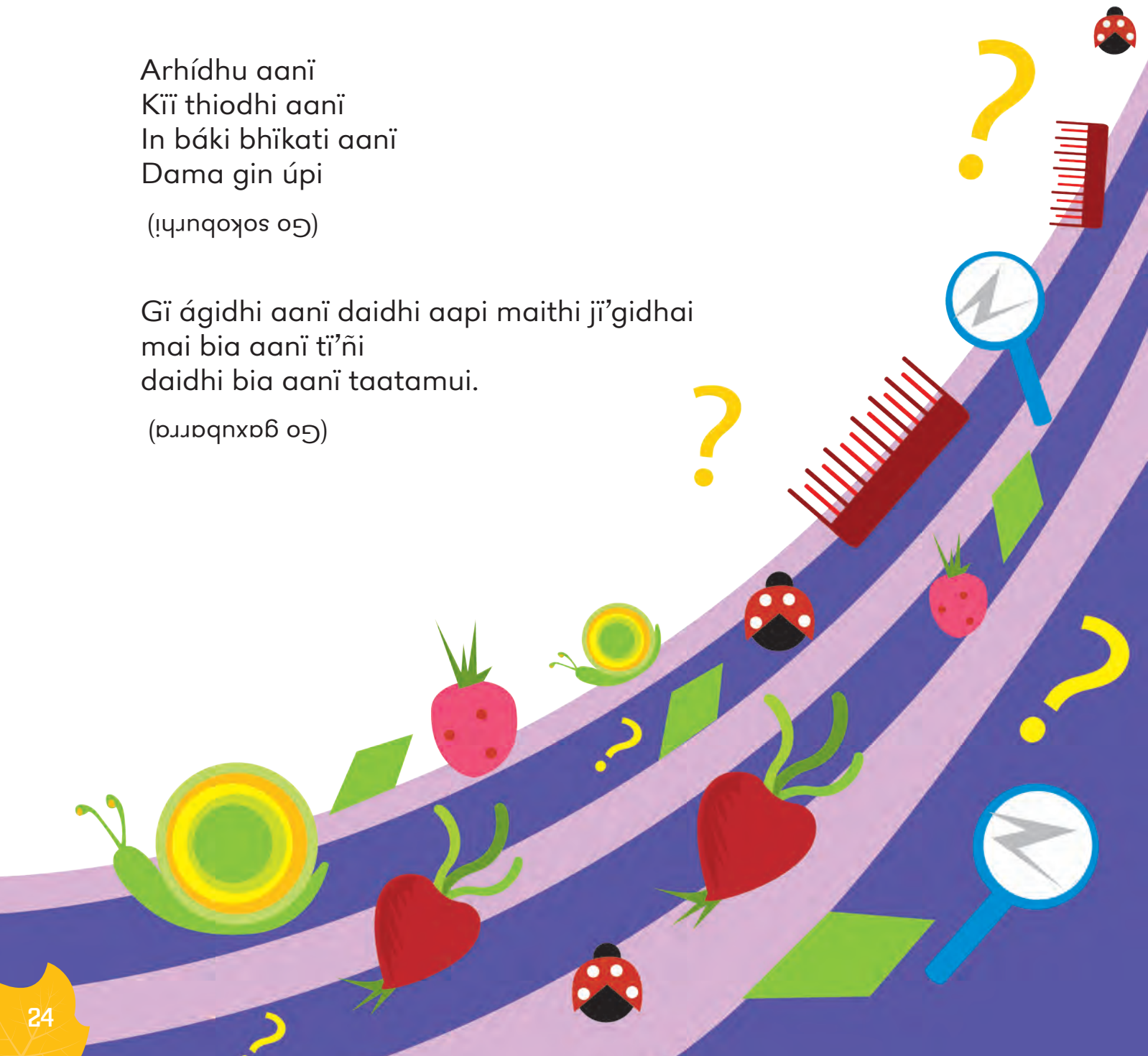
(oũbq̃aũ ɔɔ)

Arhídhu aanĩ
Kĩĩ thiodhi aanĩ
In báki bhĩkati aanĩ
Dama gin úpi

(ɪyũbq̃oɔɔs ɔɔ)

Gĩ ágidhi aanĩ daidhi aapi maithi jĩ'gidhai
mai bia aanĩ tĩ'ñi
daidhi bia aanĩ taatamui.

(ɔɔ ɔaũbq̃aũ ɔɔ)

El Libro de lecturas es un material que te invita a conocer diferentes personas, lugares y culturas a través de cuentos, leyendas, narraciones o adivinanzas, con la intención de que descubras cosas sólo con el hecho de leer.

Go líbru nīdhiarragai īrri jomó
jataduindhiaga ixanxi gī bapaidhi
xi maatia aapi naana maaxikamī
ódami o'oidhiagīrri, bíthulhdhiarradi
bīxpádīrri go ódami, yátagi jatági
danī buabakamī jatági, ī'chidhiarra.
Tīgíthoidhiaxi xi aapi maati tīgia
naana maaxi chumaaxi sīirhi
nīijidhiaxi go ixtumaaxi ágai go líbru.

DISTRIBUCIÓN GRATUITA

ÍDHI LÍBRU GĪ TAAKOIDHI JOIDHIXIKAMĪ

ódami • ódamikīdī • tepehuano del Norte • ódami • ódamikīdī

ISBN: 978-607-710-087-4

